

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Construirea unei Europe reziliente la schimbările climatice – Noua Strategie a UE privind adaptarea la schimbările climatice

[COM(2021) 82 final]

(2021/C 374/14)

Raportor: **domnul Dimitris DIMITRIADIS**

Coraportor: **domnul Kęstutis KUPŠYS**

Sesizare	Comisia Europeană, 26.3/2021
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	23.6.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	7.7.2021
Sesiunea plenară nr.	562
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	229/3/12

1. Concluzii și recomandări

1.1. Adoptarea Strategiei UE privind adaptarea la schimbările climatice este puternic sprijinită de Comitetul Economic și Social European drept un pas esențial în direcția obiectivului Pactului verde european de asigurare a neutralității climatice și a rezilienței la schimbările climatice până în 2050. Cu toate acestea, Comitetul ar fi dorit ca domeniile de acțiune avute în vedere să fie prezentate nu numai în termeni generali, ci să fi fost ilustrate și prin exemple concrete. Oamenilor trebuie să li se prezinte mai clar cum ar putea arăta schimbările.

1.2. Se va menține în continuare riscul de daune economice și de pierderi de vieți din cauza frecvenței și a intensității crescute a efectelor condițiilor meteorologice extreme cauzate de schimbările climatice. La fel de important este riscul ca atât efectele schimbărilor climatice, cât și eforturile de adaptare la acestea să exacerbeze inegalitățile existente. Din motive de echitate, măsurile de adaptare sunt esențiale pentru a proteja viețile, locurile de muncă și mijloacele de subsistență ale cetățenilor europeni, în special ale celor mai vulnerabili, care – de obicei – sunt afectați mai puternic de schimbările climatice.

În contextul tranziției juste, organizațiile societății civile joacă un rol esențial. Trebuie asigurată, în special, implicarea partenerilor sociali, pentru a pune în aplicare cu succes adaptări în mediul de lucru și pentru a menține condiții decente de muncă prin intermediul dialogului social și al negocierii colective.

1.3. Punerea în aplicare a strategiei și a Pactului verde european ar trebui să se bazeze pe o abordare sistemică, menită să vizeze simultan obiective multiple și să promoveze instrumente de politică și soluții tehnologice care să poată fi folosite în diferitele sectoare economice.

1.4. În special, Comitetul solicită să se pună accentul în egală măsură pe finanțarea măsurilor de atenuare și, respectiv, de adaptare. Este esențial ca toate politicile climatice, de la toate nivelurile, să combine strategiile în materie de atenuare și de adaptare.

1.5. CESE consideră că este nevoie de orientări specifice pentru adaptare, de obiective și de instrumente de monitorizare, de repere și de indicatori pentru a contribui la asigurarea transparenței în ceea ce privește alocarea resurselor, la anticiparea și la gestionarea efectelor schimbărilor climatice și pentru a evalua progresul adaptării la schimbările climatice, consolidând totodată capacitățile locale, naționale și regionale pentru utilizarea tuturor acestor instrumente.

1.6. CESE consideră că soluțiile bazate pe natură, bioeconomia și tranziția la o economie circulară constituie abordări esențiale în materie de adaptare la schimbările climatice și, totodată, o oportunitate pentru ca UE să se poată redresa într-o manieră sustenabilă din punct de vedere ecologic și social.

1.7. Comitetul solicită Comisiei să urmărească o mai bună aliniere a politicilor de adaptare la schimbările climatice cu justiția climatică în viitoarele lucrări privind politicile de adaptare. Comitetul recunoaște că schimbările climatice pot avea diferite efecte sociale, economice, de sănătate publică și alte efecte negative asupra comunităților și susține abordarea directă a inegalităților existente, prin strategii de atenuare și de adaptare pe termen lung, astfel încât nimeni să nu fie lăsat în urmă.

1.8. Pentru a sprijini întreprinderile în propriul proces de adaptare și în eforturile lor de a furniza societății soluții de adaptare, UE trebuie să creeze și să promoveze în continuare condiții favorabile inovării, investițiilor și comerțului care să consolideze dezvoltarea durabilă. Adaptarea climatică și costurile aferente acesteia ar trebui să fie, de asemenea, o componentă a strategiei industriale a UE.

1.9. CESE consideră că agricultura, silvicultura și pescuitul sunt unele dintre activitățile cele mai afectate în mod direct, dar care pot să contribuie, totodată, la soluții de adaptare, la sechestrarea carbonului și la securitate alimentară. Este nevoie de activități intensive de cercetare și inovare, dar și de recompense pentru reducerile de CO₂, pentru a sprijini aceste sectoare.

1.10. Pierderile economice anuale medii cauzate de dezastrele climatice se ridică la sute de miliarde de dolari. Și raportul ONU intitulat „Human Costs of Disasters” (Costurile umane ale dezastrelor) prezintă o imagine sumbră: „În ultimii douăzeci de ani, au avut loc 7 348 de catastrofe majore, care au costat 1,23 milioane de vieți omenești, afectând 4 miliarde de persoane (pe multe dintre ele de mai multe ori), ducând la pierderi economice de aproximativ 2 970 de miliarde USD la nivel mondial”. Pentru finanțarea adaptării sunt disponibile mai multe surse de finanțare din partea UE: bugetul Pactului verde european, CFM și NextGenerationEU. CESE solicită o claritate sporită în ceea ce privește diferitele opțiuni, precum și proceduri ușor de utilizat pentru a asigura, din punct de vedere practic, un acces la finanțare în timp util. În plus, eliminarea subvențiilor pentru combustibili fosili și angajarea în reforme fiscale verzi ar elibera resurse considerabile din bugetele publice, ar putea aborda incoerențele sistemice și ar putea genera noi venituri pentru finanțarea adaptării la schimbările climatice. CESE critică faptul că încă nu a fost prezentată o foaie de parcurs concretă pentru eliminarea acestor subvenții dăunătoare mediului.

1.11. De asemenea, CESE solicită să fie adoptate măsuri care să facă din direcționarea investițiilor către industria combustibililor fosili strategia cel mai puțin favorabilă pentru instituțiile financiare și să creeze un stimulent pentru alocarea de fluxuri financiare private activităților de sprijinire a atenuării schimbărilor climatice și a adaptării la acestea. Acest aspect este important atât pentru investițiile din interiorul UE, cât și pentru cele din afara acesteia; pentru ca Uniunea să se poziționeze tot mai clar ca o referință normativă în domeniul finanțării durabile la nivel mondial, Comisia ar trebui să țină ștacheta ridicată și să urmeze principii de neutralitate tehnologică și bazate pe criterii științifice, inclusiv în taxonomia UE.

1.12. Strategia recunoaște necesitatea unor finanțări internaționale suplimentare pentru adaptarea la schimbările climatice, inclusiv din surse publice; cu toate acestea, CESE îndeamnă Comisia să clarifice cum anume va debloca barierele din calea accesării finanțării pentru țările, comunitățile și sectoarele cele mai vulnerabile din întreaga lume și în ce mod va include propunerile pentru integrarea perspectivei de gen și pentru abordarea inegalităților la nivel regional și local.

1.13. UE trebuie să acorde o atenție deosebită cooperării internaționale în diferitele sale forme, inclusiv investițiilor, parteneriatelor comerciale și în materie de inovare, cu scopul de a îmbunătăți măsurile de adaptare la nivel global și mai ales în țările în curs de dezvoltare.

1.14. Per ansamblu, Comitetul consideră că strategia constituie o bază pentru o inițiativă obligatorie din punct de vedere juridic, prin care statele membre să fie obligate să dezvolte planuri și strategii naționale de adaptare la schimbările climatice. Legea europeană a climei va fi esențială pentru instituirea unor politici obligatorii în domeniul climei.

1.15. Autoritățile locale și regionale, în calitate de autorități de punere în aplicare a celor mai multe inițiative de adaptare, ar trebui să fie sprijinite cu suficiente resurse pentru dezvoltarea capacităților în acest domeniu, inclusiv în ceea ce privește conceperea politicii de adaptare.

2. Context

2.1. Comisia Europeană a adoptat noua Strategie a UE privind adaptarea la schimbările climatice la 24 februarie 2021 ⁽¹⁾. Noua strategie prezintă modul în care Uniunea Europeană se poate adapta la efectele schimbărilor climatice și poate deveni rezilientă la schimbările climatice până în 2050.

2.2. Adoptarea Strategiei UE privind adaptarea la schimbările climatice, cu cele patru obiective ale sale – și anume de a face ca adaptarea Europei să devină mai rapidă, mai inteligentă și mai sistemică și de a intensifica acțiunile internaționale în ceea ce privește adaptarea la schimbările climatice – este salutată de Comitetul Economic și Social European drept o etapă esențială a procesului atât de important de elaborare a politicilor.

2.3. În cadrul strategiei, a face adaptarea mai inteligentă înseamnă „îmbunătățirea cunoștințelor și a disponibilității datelor, gestionând în același timp incertitudinea inerentă generată de schimbările climatice; asigurarea unor date mai numeroase și de o mai bună calitate privind riscurile și pierderile generate de schimbările climatice și transformarea Climate-ADAPT în platforma europeană de referință pentru cunoștințele în materie de adaptare”. A face adaptarea mai sistemică se referă la „sprijinirea elaborării de politici la toate nivelurile de guvernare, societate și economie și în toate sectoarele, prin îmbunătățirea strategiilor și a planurilor de adaptare; integrarea rezilienței la schimbările climatice în politica macrobugetară și promovarea de soluții bazate pe natură în vederea adaptării”. Accelerarea adaptării la toate nivelurile implică „accelerarea dezvoltării și a punerii în aplicare a soluțiilor de adaptare; reducerea riscurilor legate de schimbările climatice; eliminarea decalajului în materie de protecție climatică și asigurarea disponibilității și sustenabilității apei dulci”.

2.4. Pierderile economice anuale medii cauzate de dezastrele climatice se ridică la sute de miliarde de dolari. Rapoartele arată ⁽²⁾ că, în cazul în care persistă traiectoriile actuale de emisii, unele zone din sudul Europei urmează să înregistreze fenomene de caniculă extremă o dată la doi ani, preconizându-se că producția de porumb bazată pe ploaie va scădea cu 50 %. Aceste efecte diferențiate ar putea contribui la crearea unor evoluții divergente – și nu a unor convergențe – suplimentare în UE. Pandemia de COVID-19 a arătat că este esențial să se înțeleagă și să se integreze legătura dintre agenda în materie de mediu și cea în materie de sănătate publică în elaborarea de politici, ținând cont de faptul că combaterea amenințărilor la adresa biodiversității poate reduce riscul apariției unor viitoare boli zoonotice și pandemii și recunoscând că măsurile de redresare post-pandemică și cele de adaptare la schimbările climatice au același obiectiv al rezilienței pentru viitor ⁽³⁾.

2.5. Avizul CESE privind strategia își propune să ofere o perspectivă a societății civile asupra obiectivului strategiei și a acțiunilor ce stau la baza acesteia.

3. Observații generale

3.1. CESE evidențiază faptul că punerea în aplicare combinată a ODD, a Pactului verde european, a Legii climei, a Pactului climatic și dezvoltarea și punerea în aplicare a planurilor de redresare și reziliență trebuie să fie facilitate de strategiile de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la acestea. CESE susține ferm noua Strategie a UE privind adaptarea la schimbările climatice, adoptată de Comisia Europeană la 24 februarie 2021.

3.2. CESE subliniază că, în pofida măsurilor intensive pentru combaterea schimbărilor climatice, nevoia de adaptare este urgentă și de durată. Se menține în continuare riscul de daune economice și de pierderi de vieți omenești din cauza frecvenței și a intensității crescute a efectelor condițiilor meteorologice extreme cauzate de schimbările climatice. La fel de important este riscul ca atât efectele climatice, cât și eforturile de adaptare la schimbările climatice să exacerbeze inegalitățile existente. Adaptarea va fi esențială pentru protejarea drepturilor omului ale cetățenilor europeni în ceea ce privește securitatea, munca decentă și mijloace de subsistență reziliente.

3.3. CESE împărtășește îngrijorarea Comisiei în ceea ce privește riscurile în materie de sănătate cauzate de schimbările climatice și nevoia implicită ca acestea să fie înțelese mai bine, prin Platforma europeană de adaptare la schimbările climatice (ADAPT). Totuși, după cum au evidențiat atât Organizația Mondială a Sănătății ⁽⁴⁾, cât și Agenția Europeană de Mediu ⁽⁵⁾, există dovezi în ceea ce privește impactul inegal al poluării și al degradării mediului înconjurător asupra comunităților defavorizate din punct de vedere social și a grupurilor vulnerabile. Prin urmare, conceptul de inegalitate în materie de mediu ar trebui să fie integrat în politicile Uniunii, dată fiind dimensiunea socială a schimbărilor climatice.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=COM:2021:82:FIN>

⁽²⁾ <https://www.eea.europa.eu/publications/climate-change-impacts-and-vulnerability-2016>

⁽³⁾ <https://covid19commission.org/enhancing-global-cooperation>

⁽⁴⁾ OMS Europa, 2019, *Environmental health inequalities resource package* (Pachet de resurse privind inegalitățile în ceea ce privește sănătatea mediului înconjurător), Biroul regional pentru Europa, Copenhaga.

⁽⁵⁾ Raportul AEM nr. 21/2019.

3.4. Comitetul constată că, dacă sunt luate măsurile potrivite, adaptarea va genera un impact benefic pentru ambele părți din perspectiva evitării pierderilor cauzate de schimbările climatice, generând beneficii economice, consolidând justiția socială și îmbunătățind siguranța mediului.

3.5. Punerea în aplicare a noii Strategii a UE privind adaptarea la schimbările climatice și a Pactului verde european ar trebui să facă parte dintr-o abordare sistemică, menită să vizeze obiective multiple și să promoveze instrumente de politică și soluții tehnologice care să poată fi folosite în diferitele sectoare economice. Astfel, este nevoie de o metodă cuprinzătoare de analiză sistemică și de instrumentele relevante pentru punerea sa în aplicare, pentru a garanta abordarea simultană a mai multor obiective.

3.6. CESE consideră că sunt necesare orientări specifice pentru adaptare, obiective și instrumente de monitorizare, repere și indicatori pentru a contribui la anticiparea și la gestionarea efectelor schimbărilor climatice și pentru a evalua progresul adaptării la schimbările climatice.

3.7. Comitetul constată că soluțiile bazate pe natură, bioeconomia și tranziția la o economie circulară sunt abordări esențiale în ceea ce privește adaptarea la schimbările climatice și face referire la avizele sale anterioare pe tema bioeconomiei ⁽⁶⁾ și a economiei circulare ⁽⁷⁾. În plus, practicile de gestionare durabilă a pădurilor, a solului și a apelor sunt utile atât pentru adaptare, cât și pentru atenuare, pe lângă faptul că oferă baza pentru o producție sustenabilă de alimente și de biomasă, rezilientă și neutră din punct de vedere climatic.

3.8. CESE solicită să se pună accentul în egală măsură pe finanțarea măsurilor de atenuare și, respectiv, de adaptare. Este esențial ca toate politicile climatice, de la toate nivelurile, să combine strategiile în materie de atenuare și de adaptare, iar CESE solicită adoptarea de măsuri suplimentare pentru asigurarea respectării acestui principiu, ținând cont de faptul că acțiunile de atenuare protejează generațiile viitoare împotriva agravării crizei climatice, în timp ce acțiunile de adaptare protejează generațiile actuale și pe cele viitoare împotriva fenomenelor meteorologice extreme provocate de schimbările climatice deja existente. Metodologia de urmărire a cheltuielilor legate de climă prevăzută în bugetul UE ar trebui modificată astfel încât să diferențieze în mod explicit cheltuielile legate de adaptare de cele legate de atenuare.

3.9. De exemplu, statele membre ale UE ar trebui să informeze autoritățile însărcinate cu revizuirea planurilor naționale privind energia și clima că strategiilor de adaptare și celor de atenuare ar trebui să li se acorde aceeași importanță, ca urmare a obiectivelor mai ambițioase ale UE în materie de climă și a impactului pandemiei de COVID-19. De asemenea, ar trebui implicate și sprijinite orașele și celelalte localități, eventual prin intermediul Convenției primarilor, astfel încât să integreze adaptarea în planurile lor de atenuare și să creeze sinergii.

3.10. CESE este convins că este nevoie de o abordare incluzivă față de părțile interesate, pentru conceperea și dezvoltarea în comun a parcursurilor relevante în materie de adaptare. Aceste planuri ar trebui să fie co-create într-o manieră integrată cu parcursurile relevante în materie de atenuare, întrucât atenuarea și adaptarea sunt interdependente și se influențează reciproc. Ar trebui să se aibă în vedere pentru toate părțile interesate, inclusiv pentru tineret, consolidarea capacităților și informarea publicului în vederea sprijinirii activităților de adaptare. Pentru tineri, în special pentru copii, va fi esențială o mai bună aliniere între sistemul de învățământ și nevoile în materie de forță de muncă ale actualei „a patra revoluții industriale”.

3.11. Ținând cont de aspectele economice și de mediu, atenuarea posibilelor efecte sociale negative ale politicilor în materie de adaptare este esențială pentru a asigura un sprijin amplu pentru punerea în aplicare a strategiei. CESE solicită măsuri suplimentare specifice pentru grupurile vulnerabile de părți interesate, punându-se accentul în special pe aspectele legate de sex și de vârstă și pe grupurile minoritare.

3.12. CESE constată că adaptarea, inovarea și punerea în aplicare necesită o finanțare pe termen lung și strategică și multă răbdare și că statul joacă un rol antreprenorial semnificativ în încurajarea acestei atitudini răbdătoare. Costurile asociate politicilor de decarbonizare ale UE vor trebui reduse la minimum și partajate între diferitele sectoare, pentru a garanta că grupurile de populație cu venituri scăzute și comunitățile vulnerabile nu suportă o cotă inechitabilă a poverii financiare. Un raport referitor la Europa al Rețelei de soluții pentru dezvoltare durabilă a ONU ⁽⁸⁾ arată că ar trebui instituite contramăsuri adecvate pentru a evita orice accentuare a inegalităților și pentru a asigura un sprijin mai amplu pentru tranziția către sustenabilitate.

⁽⁶⁾ JO C 440, 6.12.2018, p. 45; JO C 240, 16.7.2019, p. 37; JO C 47, 11.2.2020, p. 58; JO C 110, 22.3.2019, p. 9.

⁽⁷⁾ JO C 264, 20.7.2016, p. 98; JO C 230, 14.7.2015, p. 99; JO C 14, 15.1.2020, p. 29; JO C 367, 10.10.2018, p. 97; JO C 345, 13.10.2017, p. 102.

⁽⁸⁾ <https://www.unsdn.org/the-future-europe-wants-a-green-and-digital-job-based-and-inclusive-recovery-from-covid-19-pandemic>

3.13. Pentru finanțarea adaptării sunt disponibile diferite fonduri ale UE. CESE solicită o claritate sporită în ceea ce privește diferitele opțiuni, precum și proceduri ușor de utilizat pentru a asigura, din punct de vedere practic, un acces la finanțare în timp util.

3.14. Ar trebui consolidate în continuare dezvoltarea și utilizarea instrumentelor financiare pentru politicile de adaptare (subvenții, swapuri pe riscul de credit, obligațiuni de adaptare, reducerea emisiilor din defrișări și degradări/REDD etc.). Pentru a consolida ambițiile globale ale strategiei, este esențial să se discute și să se încurajeze utilizarea unor eventuale noi instrumente, precum instrumentele de conversie a datoriilor în investiții climatice, pentru a asigura fluxuri financiare pentru țările care au nevoie de măsuri imediate.

3.15. CESE subliniază, de asemenea, importanța integrării riscurilor și a incertitudinilor profunde (atunci când nu se cunosc probabilitățile evenimentelor) în ceea ce privește dezastrele naturale climatice în modelele și în instrumentele folosite pentru elaborarea politicilor macrobugetare.

3.16. Strategia ar trebui să fie urmată de un plan care să explicitizeze parcursul pentru punerea sa în aplicare la nivel european, național, regional și local, inclusiv modalitățile de sprijinire a diferitelor sectoare ale economiei și societății pentru a înțelege și a combate riscurile climatice, acordând o atenție deosebită celor mai vulnerabile sectoare și comunități.

3.17. Coordonarea măsurilor de adaptare cu programele de redresare după pandemia de COVID-19 este esențială în etapele pandemice și „post-pandemice”.

4. Observații specifice

Măsuri la nivelul UE

4.1. CESE solicită Comisiei să urmărească o mai bună aliniere a politicilor de adaptare la schimbările climatice cu justiția climatică. În abordarea provocărilor legate de schimbările climatice, nimeni nu trebuie să fie lăsat în urmă și trebuie abordate mai întâi nevoile celor mai vulnerabili, care, deseori, sunt cel mai puțin pregătiți și, în multe cazuri, cel mai puțin responsabili pentru starea actuală a climei.

4.2. La nivelul Europei, efectele schimbărilor climatice vor afecta diferit regiunile geografice. Prin urmare, răspunsurile politice și eforturile de adaptare la schimbările climatice trebuie să ia în considerare aceste diferențe și trăsăturile specifice ale diferitelor regiuni.

4.3. Este esențial să fie stabiliți indici ai vulnerabilității locale (IV) pentru a orienta strategiile de adaptare, care ar trebui elaborate pe trei dimensiuni: vulnerabilitatea geografică sau regională; vulnerabilitatea sectorială sau economică și vulnerabilitatea socială.

4.4. Structura existentă pentru proiectele de adaptare se axează frecvent pe efectele schimbărilor climatice, nu pe principalele cauze ale vulnerabilității. Prin urmare, CESE solicită o integrare profundă a planificării adaptării la schimbările climatice în toate politicile, strategiile și măsurile relevante ale UE.

4.5. În primul rând, este important să se investească în consolidarea capitalului uman, adică în facilitarea creării de inovații tehnologice și sociale și în asigurarea cunoștințelor și instrumentelor necesare, astfel încât cetățenii europeni să se pregătească în mod adecvat pentru provocările climatice care îi așteaptă. Ar trebui acordată o atenție deosebită educației și competențelor persoanelor subreprezentate și marginalizate.

4.6. De asemenea, este important ca întreprinderilor să li se furnizeze instrumentele și sprijinul necesare pentru evaluarea și gestionarea efectelor schimbărilor climatice. Efectele climatice vizează toate industriile, direct sau indirect. Astfel, adaptarea la schimbările climatice și costurile aferente acesteia ar trebui să fie o componentă a strategiei industriale a UE și ar trebui să fie luate în considerare și la acordarea ajutorului de stat.

4.7. Agricultură, silvicultură și pescuitul sunt unele dintre activitățile cele mai afectate în mod direct, dar care pot să contribuie, totodată, la soluții de adaptare, la sechestrarea carbonului și la securitate alimentară. Este nevoie de activități intensive de cercetare și inovare, dar și de recompense pentru reducerile de CO₂, pentru a sprijini aceste sectoare. În plus, CESE recunoaște că trebuie abordate urgent schimbările care afectează oceanele ca urmare a modificării climei, prin decizii flexibile, adaptive și rapide de gestionare a resurselor de pescuit, în vederea asigurării sustenabilității pe termen lung a producției de proteine animale cu conținut scăzut de carbon în Europa.

4.8. Digitalizarea oferă numeroase oportunități pentru adaptarea la schimbările climatice, de exemplu în ceea ce privește monitorizarea, modelarea, producția și comunicarea, iar ele ar trebui utilizate pe deplin. De asemenea, este nevoie de măsuri adecvate pentru a asigura reziliența la schimbările climatice a infrastructurii critice de la nivelul întregii UE, precum rețelele și sistemele din sectoarele energiei și transporturilor și din sectorul digital.

4.9. Soluțiile bazate pe natură ajută UE să se adapteze la noua realitate climatică și să reducă la minimum efectele cu potențial devastator ale schimbărilor climatice. Ele reprezintă șansa UE de a se redresa într-o manieră sustenabilă din punct de vedere ecologic și social. CESE solicită vigilență, pentru a se garanta că comunitățile locale sunt cu adevărat implicate în implementarea și în conceperea acestor soluții.

4.10. Renunțarea la investițiile în combustibili fosili și efectuarea de investiții în măsurile de adaptare la schimbările climatice ar trebui să meargă mână în mână. Prin urmare, Comitetul consideră că taxonomia UE în domeniul finanțării durabile constituie un instrument important, care permite UE să devină mai ambițioasă în ceea ce privește adaptarea la schimbările climatice. În plus, adaptarea taxelor de mediu și reorientarea impozitării de la forța de muncă la utilizarea resurselor naturale ar putea aborda incoerențele sistemice și ar putea genera noi venituri pentru finanțarea adaptării, accelerând totodată renunțarea la investițiile în activități nocive pentru mediul înconjurător.

4.11. CESE ia act de primul set de criterii tehnice pentru stabilirea activităților care contribuie substanțial la atenuarea schimbărilor climatice și la adaptarea la acestea⁽⁹⁾. CESE solicită să fie adoptate criterii taxonomice bazate pe știință și neutre din punct de vedere tehnologic, care să facă din direcționarea investițiilor către industria combustibililor fosili strategia cel mai puțin favorabilă pentru instituțiile financiare și să creeze un stimulent pentru alocarea de fluxuri financiare private activităților de sprijinire a măsurilor de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la acestea.

4.12. Per ansamblu, Comitetul consideră că strategia constituie o bază pentru o inițiativă obligatorie din punct de vedere juridic, prin care statele membre să fie obligate să dezvolte planuri și strategii naționale de adaptare la schimbările climatice.

Măsuri la nivel național și subnațional

4.13. În primul rând, inerția de la nivel național trebuie să fie depășită cu ajutorul unei coordonări și responsabilități politice puternice și al unei implicări active a societății civile. Pentru ca acest lucru să fie posibil, statele membre ar trebui să fie încurajate să acorde o prioritate ridicată Pactului verde european în general și, în special, aspectelor legate de adaptarea la schimbările climatice atunci când își stabilesc obiectivele de politică pe termen lung – până în 2050 și ulterior. În plus, este nevoie de obiective explicite și de transparență în ceea ce privește cheltuielile pentru adaptarea la schimbările climatice, pentru a se evita marginalizarea adaptării. Metodologiile de urmărire a cheltuielilor legate de climă prevăzute în bugetele statelor membre ar trebui modificate, astfel încât să diferențieze în mod explicit cheltuielile legate de adaptare de cele legate de atenuare.

4.14. Comitetul consideră că este esențial ca toți membrii societății să vadă și să înțeleagă cum îi ajută măsurile de adaptare să își îmbunătățească nivelul de trai și să facă față riscurilor viitoare. Prin urmare, strategiile naționale de adaptare trebuie să includă menținerea unui sprijin puternic pentru securitatea socială pentru a face față tranziției iminente.

4.15. Pentru a îmbunătăți adaptarea corespunzătoare la nivel național este nevoie să se pună accentul pe implementarea unor politici moderne în materie de inovare și de antreprenoriat, orientate către sisteme de producție mai verzi și mai reziliente, și a unor politici active privind piața muncii, axate pe crearea de locuri de muncă, pe noi competențe, pe reconversia și formarea lucrătorilor. Abordarea ar trebui să îi implice în mod activ pe lucrători în conceperea în comun a programelor de consolidare a capacităților.

4.16. Este nevoie de noi investiții în serviciile publice și în infrastructură pentru a asigura sisteme de alimentare cu apă și energie, transporturi și sisteme digitale reziliente la schimbările climatice. De asemenea, este esențială o amenajare corespunzătoare a teritoriului, deoarece ea pune bazele reducerii vulnerabilității clădirilor la fenomene meteorologice extreme.

4.17. Ar trebui formulate considerații legate de echitate în ceea ce privește stabilirea taxelor de mediu și alte mecanisme economice de gestionare a mediului înconjurător, care ar sprijini stimulentele pentru atenuarea schimbărilor climatice, ar asigura venituri pentru sprijinirea eforturilor de adaptare și ar atenua efectele regresive ale acestor politici asupra unor grupuri de părți interesate afectate în mod disproporționat. Același lucru este valabil și în cazul subvențiilor pentru

⁽⁹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=COM:2021:188:FIN>

combustibilii fosili, a căror eliminare – promisă în repetate rânduri – va elibera resurse considerabile din bugetele publice, care ar putea fi alocate astfel pentru măsuri de adaptare la schimbările climatice. CESE critică faptul că nu a fost prezentat încă un calendar pentru eliminarea subvențiilor dăunătoare, deși se discută de peste 30 de ani despre acest lucru.

Cooperarea internațională și un rol mai puternic al UE pe plan mondial

4.18. CESE este de acord că „[i]ntensificarea acțiunilor internaționale în favoarea rezilienței la schimbările climatice”, potrivit formulării Comisiei, este necesară, întrucât suntem de acord cu afirmația Comisiei că „[a]mbiția noastră în materie de adaptare la schimbările climatice trebuie să corespundă poziției noastre de lider mondial în ceea ce privește atenuarea schimbărilor climatice”.

4.19. CESE subliniază că, în afara frontierelor UE, țările cel mai puțin dezvoltate și micile state insulare în curs de dezvoltare sunt cel mai grav afectate de efectele schimbărilor climatice, pe lângă faptul că sunt cele mai vulnerabile la șocurile economice, la inegalități și la criza de sănătate provocată de pandemia de COVID-19.

4.20. În acord cu Strategia pentru parteneriatul UE-Africa, CESE îndeamnă să se colaboreze cu cele mai afectate țări din Africa. Ar trebui sprijinite în continuare programe precum Convenția primarilor pentru Africa Subsahariană, care le permit actorilor locali și naționali să colaboreze la planurile de atenuare și de adaptare. După cum arată Comisia, Banca Mondială a precizat că, doar în Africa Subsahariană, schimbările climatice ar putea genera până în 2050 migrația a până la 70 de milioane de persoane, cu implicații sociale, economice și de mediu semnificative. Formatul Parteneriatului estic ar putea oferi o altă platformă pentru acțiuni comune.

4.21. Strategia recunoaște necesitatea unor finanțări internaționale suplimentare pentru adaptarea la schimbările climatice, inclusiv din surse publice, și va viza creșterea finanțării pentru adaptare prin intermediul instrumentelor pentru acțiune externă ale UE. Cu toate acestea, CESE îndeamnă Comisia să clarifice cum anume va debloca barierele din calea accesării finanțării pentru țările, comunitățile și sectoarele cele mai vulnerabile din întreaga lume și în ce mod va include propunerile privind integrarea perspectivei de gen și abordarea inegalităților. În această privință, ar trebui să fie esențiale finanțările bazate pe granturi pentru adaptare.

4.22. Este important să fie puse la dispoziție resursele necesare pentru cercetare și pentru punerea în practică a rezultatelor cercetării. În acest sens, ar trebui acordată o atenție deosebită țărilor din „sudul global”, care desfășoară numeroase proiecte promițătoare pentru combaterea efectelor schimbărilor climatice. Este important să se asigure sprijinul financiar și logistic necesar pentru aceste proiecte.

4.23. Pentru ca finanțările private să atingă obiectivele în domeniul climei, ar trebui acordată o atenție deosebită măsurilor prin care instituțiile financiare private sunt descurajate să finanțeze activități nocive în afara frontierelor UE, iar aceste resurse financiare sunt reorientate către activitățile de adaptare. UE trebuie să participe în mod activ la cooperarea internațională pentru a dezvolta o taxonomie comună și a-și consolida rolul său emergent de referință normativă privind obiectivele din domeniul finanțării durabile.

4.24. CESE consideră că, pentru a sprijini consolidarea rezilienței ca răspuns la crizele globale, UE ar trebui să adopte în cadrul negocierilor poziții ferme cu privire la finanțarea adaptării. UE ar trebui să sprijine atingerea unui echilibru, astfel încât finanțarea atenuării și, respectiv, a adaptării să reprezinte fiecare un procent de 50 %. Acest lucru trebuie realizat fără a se pierde din vedere COP 26 din anul curent.

4.25. Planul de acțiune pentru adaptare prevăzut în cadrul noii foi de parcurs a Grupului BEI referitoare la banca europeană pentru climă trebuie să acorde o atenție deosebită încurajării investițiilor în adaptare în țările în curs de dezvoltare, fără a exacerba vulnerabilitățile în ceea ce privește datoriile.

4.26. Adaptarea la schimbările climatice este, de asemenea, corelată cu comerțul și cu investițiile străine directe. Schimbările climatice afectează, de exemplu, lanțurile globale de aprovizionare, accesul la materii prime din străinătate și logistica. În pofida riscurilor, schimbările climatice oferă întreprinderilor din UE posibilitatea de a propune soluții de adaptare pe piețele globale. Politica comercială a UE trebuie să ia în considerare și să faciliteze gestionarea riscurilor și valorificarea oportunităților. De asemenea, comerțul ar trebui să facă parte din parteneriatele cu țările în curs de dezvoltare, pentru a spori posibilitățile de adaptare ale acestora.

4.27. Comitetul arată că elanul politic global din prezent este nemaîntălnit. Rolul de lider al Europei este incontestabil: Pactul verde european a fost primul angajament politic anunțat cu nivelul adecvat de ambiție și de direcționare. Summitul privind schimbările climatice organizat de președintele Joe Biden⁽¹⁰⁾ în aprilie 2021 a fost un succes remarcabil și reprezintă un punct de basculare. În sfârșit, cele mai mari economii din lume – Statele Unite ale Americii, China, Uniunea Europeană, Japonia, Regatul Unit, India, Canada, Coreea, Brazilia – se aliniază în jurul obiectivului unei decarbonizări profunde. CESE recunoaște că UE trebuie să valorifice acest elan și să intensifice eforturile globale de promovare a ambițiilor în materie de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la acestea, astfel cum sunt prevăzute în Acordul de la Paris.

Rolul actorilor societății civile

4.28. Punerea cu succes în aplicare a adaptării este imposibilă fără sprijinul activ al actorilor societății civile.

4.29. Prin urmare, parcursurile de adaptare ar trebui dezvoltate în colaborare cu toate părțile interesate relevante: factori de decizie, angajatori și lucrători, ONG-uri, sectorul financiar, oameni de știință și dezvoltatori de tehnologie. Societatea civilă de la nivel național, regional și mai ales local – având în vedere caracterul local al politicilor de adaptare – ar trebui să fie implicată în toate etapele planificării și punerii în aplicare.

4.30. De asemenea, strategia ar trebui să promoveze și să monitorizeze implicarea partenerilor sociali din diferite sectoare la nivel european și în toate statele membre și să asigure un dialog social bipartit și tripartit solid, precum și să încurajeze negocierile colective, acolo unde este cazul.

4.31. Ar trebui dezvoltate, instituite și utilizate instrumente de implicare a părților interesate, inclusiv cele puse la dispoziție de știința cetățenească.

4.32. CESE constată că trebuie alocate resurse financiare semnificative pentru ca aceste instrumente să devină funcționale, ceea ce impune proiectarea științifică a instrumentelor și investiții în consolidarea capacităților.

4.33. De asemenea, organizațiile societății civile joacă un rol important în sensibilizare, inclusiv pe teme legate de obiceiurile de consum, de energie și de utilizarea transporturilor, precum și de conservarea naturii. Ele joacă un rol important în mobilizarea societății, în transmiterea către populație a mesajelor privind protecția climei și în oferirea de informații publice pentru a ajuta populația să decidă ce anume ar putea face pentru a combate schimbările climatice și pentru a se adapta la ele.

4.34. Cel mai important este faptul că actorii societății civile sunt cei care pun în practică măsurile de adaptare. De exemplu, numeroase măsuri de adaptare sunt deja puse în aplicare de întreprinderi, care trebuie să anticipeze schimbările, printre altele în ceea ce privește cererea de produse, condițiile de investiții și producție și eligibilitatea pentru asigurări. De asemenea, întreprinderile dezvoltă soluții de adaptare și le oferă societății. Acest proces trebuie sprijinit creând și promovând condiții favorabile inovării, investițiilor și comerțului.

4.35. Angajatorii și lucrătorii sunt cei mai în măsură să identifice provocările și riscurile pe care le prezintă consecințele schimbărilor climatice pentru locurile lor de muncă, precum expunerea la temperaturi ridicate, radiațiile ultraviolete naturale și alte pericole pentru sănătate și siguranță generate de schimbările climatice. Ei ar trebui să fie implicați în conceperea și aplicarea unor politici de adaptare la toate nivelurile, punându-se accentul în special pe condițiile de muncă.

4.36. Consumul de materiale, produse și servicii are un impact direct asupra gradului de extracție a resurselor naturale și a nivelurilor de emisii, cu implicații semnificative pentru alte limite planetare. Comportamentul consumatorilor poate influența emisiile și utilizarea resurselor atât direct, cât și indirect și, ca atare, și amploarea schimbărilor climatice.

4.37. Cu toate acestea, CESE constată că implicarea activă a consumatorilor nu este o „baghetă magică”, ca de altfel nici implicarea unui partener anume. Pentru atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea este nevoie de sensibilizarea și de angajamentul fiecărui membru al societății, facilitate de guverne și de alți responsabili cu elaborarea politicilor. Măsurile de politică îndrăznețe și o tranziție verde accelerată vor fi, în ultimă instanță, principalii factori ai unei dezvoltări durabile și, în special, ai succesului acțiunilor de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la acestea.

Bruxelles, 7 iulie 2021.

*Președintele
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG*

⁽¹⁰⁾ Președintele Statelor Unite ale Americii, Joe Biden, și trimisul special pentru climă, John Kerry, au reunit lideri mondiali ce au reprezentat 82 % din emisiile de dioxid de carbon din lume, 73 % din populația lumii și 86 % din producția economică mondială, pentru a-și asuma angajamentul de a întreprinde măsuri climatice îndrăznețe. Sursa: <https://ourworldindata.org/co2-emissions>